

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В СУЧАСНІЙ ІСПАНІЇ

У статті досліджуються форми взаємодії сім'ї та школи в сучасній Іспанії, аналізуються праці сучасних іспанських педагогів, у яких описується великий виховний потенціал співпраці батьків з вчителями.

Ключові слова: виховні можливості сім'ї та школи, органи управління школою, класне керівництво, батьківські збори, асоціації батьків, позакласна діяльність, організована батьками.

В статье исследуются формы взаимодействия семьи и школы в современной Испании, анализируются работы современных испанских педагогов, в которых описывается большой воспитательный потенциал сотрудничества родителей с учителями.

Ключевые слова: воспитательные возможности семьи и школы, органы управления школой, классное руководство, родительские собрания, ассоциации родителей, внеклассная деятельность, организованная родителями.

Сім'я є першим, але не єдиним середовищем соціалізації дитини. Представником суспільства, основним інститутом виховання й навчання дітей поза межами родини є школа. Сім'я та школа мають спільну мету – всебічний і гармонійний розвиток особистості, необхідний для активної участі у суспільному житті. Отже, ці два інститути мають доповнювати один одного за своїми функціями, досягаючи успіху за умов взаємної допомоги й співробітництва. Іспанська вчена-педагог Лурдес Ібарра виділяє різні історичні етапи у формуванні взаємовідносин між сім'єю та школою. Особливістю сучасного етапу є те, що батьки покладають на вчителів все більшу відповідальність за формування особистості дитини, а вчителі закликають батьків до співробітництва й все більшої участі у підготовці своїх дітей до життя [6, 12].

Отже, спілкування між батьками, вчителями та учнями складає основу ефективного зв'язку, який потрібен для формування емоційно та інтелектуально стабільних учнів і сприяє процесові навчання як у сім'ї, так і у школі. Таким чином, не дивлячись на відмінності між сімейним та шкільним вихованням, сім'я та школа мають вирішальний вплив на формування особистості дитини. Виховні можливості сім'ї та школи значно зростають за умов співпраці батьків з вчителями.

Формальні та структурні взаємовідносини між сім'єю та школою в Іспанії мають місце в органах управління школою через представників, обраних демократичним шляхом. Через ці структури

сім'я і школа координують свої дії щодо спільної мети – виховання й освіти дітей. Школа може бути засновником усіх органів управління, які вважає доцільними для свого функціонування, але два з них є обов'язковими: *шкільна рада* і *економічний комітет*.

До складу *шкільної ради* входить директор, секретар, завучі, вчителі, а також батьки двох учнів, обрані на загальних зборах усіма батьками. Функціями ради є схвалення, за згодою директора, щорічних навчальних планів з предметів, внесення поправок і доповнень у статут школи. Вона також може висловлювати свої поради директору щодо виконання ним обов'язків керування навчальним центром.

Економічний комітет – це орган управління, до повноважень якого входить здійснювати економічне керівництво школою, представляти на розгляд шкільної ради щорічний бюджет школи, контролювати використання грошової допомоги держави або громадських організацій для розвитку й функціонування школи. До складу цієї структури також входять двоє батьків учнів, обрані на загальних зборах усіма батьками.

Взаємодія батьків і школи відбувається у щоденному виховному процесі, а завдання адміністративних структур – зробити цю взаємодію більш ефективною. Існують також інші, не пов'язані з управлінням шкільним центром, шляхи взаємодії батьків зі школою, які мають великий виховний потенціал. Це зокрема *класне керівництво, батьківські збори й асоціації батьків*.

Класне керівництво передбачає зустрічі батьків зі школою в особі класного керівника, обов'язком якого є координувати усі виховні впливи на учнів. Зустрічі батьків з класним керівником мають бути періодичними й достатньо частими, щоб узгоджувати виховні цілі по формуванню в дітей цінностей і якостей як вдома, так і у школі.

Батьківські збори є важливими, тому що батьки повинні бути обізнані не тільки з навчальним і виховним процесом своєї дитини, але й з загальною програмою школи та національною проблематикою в сфері освіти. На батьківських зборах бажаною є присутність усіх вчителів класу з метою поєднати критерії і дії, але найвищою метою цих зборів є підвищення педагогічної культури батьків.

Асоціації батьків учнів (або *АМРА*, *Asociaciones de Madres y Padres de Alumnos* – асоціації матерів і батьків учнів) – це вільні громадські об'єднання, які планують свою діяльність у навчальних центрах і допомагають батькам подолати щоденні труднощі, конфлікти і протиріччя у вихованні дітей. Тут батьки, які турбуються про те, як їх діти йдуть своїм шляхом до зрілості й автономії, знаходять осередки спільної з педагогами праці і об'єднуються за інтересами з іншими батьками. Функціями *АМРА* є планування цілей та організація різноманітної діяльності, наприклад, позакласної діяльності, сімейного орієнтування, соціокультурної програми. Такі центри-об'єднання ставлять перед собою *дві основні цілі*. *Перша* – це взаємний обмін інформацією про учнів для того, щоб їх краще знали й розуміли і батьки, і професійні вихователі. *Другою* метою є узгодження рішень і координування дій щодо напрямів спільної роботи, які полегшують виховні процеси, зокрема мотивують і зацікавлюють дітей до навчання.

Як свідчать дані іспанських педагогів Антонія Деніз Пердомо та Умберто Домінгеса Мартель, координаторів програми "Сім'я та школа", що успішно функціонує з 1993 року на Тенеріфе (Канарські острови), найбільш формальними видами діяльності батьків, залучених в *АМРА*, є участь у роботі шкільної ради центру, а також комітетів, які організує шкільна рада. Існують й інші види діяльності, наприклад, участь у виховних

проектах центру, зборах батьків центру, зустрічах батьків із викладацьким складом школи. На менш формальному рівні є безліч можливостей спільної роботи батьків учнів із вчителями та дітьми. Сюди належить позакласна діяльність, організована батьками: професійні майстерні, культурні тижні, святкування подій (наприклад, День Миру, День Дерева, День Жінки-трудівниці, День Канар, Карнавал, Різдво та ін.), зустрічі, екскурсії, обмін з іншими центрами, з якими можуть співробітничати батьки [17]. Антонія Деніз Пердомо та Умберто Домінгес Мартель спонукають вчителів бути відкритими до співпраці з батьками, тому що батьки також можуть мати оригінальні ідеї щодо роботи з дітьми, і це може значно збагатити шкільне життя.

Іспанські педагоги Хосе Кабрера і Десідеріо Кантера у статті про організацію позакласної діяльності школярів закликають усіх батьків, не тільки членів *АМРА*, брати активну участь у позакласних заходах. Вони стверджують, що ретельно сплановані й проведені позакласні шкільні заходи можуть викликати зацікавлення дітей, сприяти кращому засвоєнню шкільної програми, заохочувати розвиток їх творчості та прищеплювати позитивні цінності, що загалом підвищить якість навчання і виховний потенціал школи. Вони виділяють такі *цілі* в організації позакласної діяльності:

– Сприяти організації позакласної діяльності як такої, що служить підвищенню ефективності навчання.

– Пов'язувати позакласну діяльність із звичаями, цінностями й зразками поведінки, які розвивають творчість і які можна використовувати в організації дозвілля.

– Спонукаючи проведення у школі комплексу заходів, які висвітлюють такі взаємопов'язані теми, як захист миру, навколишнього середовища, здоров'я, рівних можливостей для всіх.

– Поширювати у навчальній спільноті ідею про те, що позакласні заходи можуть бути надзвичайно корисним засобом виховання у тому, що стосується подолання соціальної нерівності й гарантуванні демократичних прав, про які йдеться у Конституції.

– Проводити позакласну діяльність, яка має практичне значення й сприяє формуванню в дітей вмінь і здібностей,

Питання педагогіки

необхідних для всебічної освіти (наприклад, організація професійних майстерень).

– Надавати можливість дітям через позакласну діяльність залучатися до життя району, міста, а отже, і суспільства (наприклад, участь у організаціях волонтерів).

– Усвідомлювати, що позакласна діяльність робить можливим досягнення ряду цілей *LOGSE* (Закону про загальну організацію системи освіти) соціального, прогресивного й демократичного змісту [15].

На думку Хосе Кабрери і Десідеріо Кантери, співпраця батьків і педагогів потрібна для того, щоб зробити позашкільні заходи “активними, креативними й такими, що сприяють гармонійному та здоровому розвитку особистостей дітей” [15]. Під час позакласної діяльності діти повинні не тільки слухати, а й діяти, маніпулювати інструментами, розвивати вміння і навички для того, щоб навчитись співпрацювати з іншими, берегти природу й набувати демократичних цінностей. Для цього автори статті пропонують широке використання у школах професійних майстерень, в яких діти вчать працювати, маніпулювати інструментами, приймати власні рішення замість того, щоб обмежуватись звичним повторенням традиційних видів діяльності.

Крім зазначеного, іспанські педагоги стверджують, що школа є частиною суспільства і повинна бути поєднана з ним, а також зі світом праці, але не механічно, а таким чином, щоб якомога краще готувати дітей до дорослого життя, надавати їм можливість насолоджуватись вільним часом, сприяючи разом з цим культурному і моральному розвитку їх особистостей. Вони наводять приклади позашкільної діяльності, яку можна організувати у містах, це:

– проекти музичної освіти;

– співробітництво з дорожною поліцією, пожежниками (кампанії по запобіганню виникнення пожеж);

– використання нових технологій;

– спільні проекти з науково-дослідними інститутами;

– кампанії любителів читання із залученням літературно-наукових товариств, культурних центрів, спілок художнього мистецтва, бібліотек, спілок письменників і т. ін.

Звичайно, від батьків та вчителів планування і організація цих видів діяльності вимагає докладання певних зусиль, але користь від них дуже велика. Також дуже гарні результати дає така позакласна діяльність школярів, коли вони виступають в ролі екскурсоводів. Підлітки вивчають економіку, історичні й культурні пам'ятки, музеї, звичаї рідного міста. Це надає їм можливість розширити світогляд, формує почуття патріотизму [15].

Таким чином, проаналізувавши праці сучасних іспанських педагогів Л.Нунес Куберо, Л. Ібарри, А. Санчеса, П. Лакаси, А. Оліві, Х. Паласіуса, А.Д. Пердомо, У. Домінгеса Мартель, Х.Кабрери, Д. Кантери, ми бачимо, що школа є основним інститутом виховання й навчання дітей поза межами родини, тому виникає необхідність взаємної допомоги й співробітництва між батьками й вчителями.

Отже, ми бачимо, що такі шляхи взаємодії батьків зі школою, поширені в Іспанії, як: участь батьків у роботі органів управління школою, зустрічі з класним керівником, батьківські збори, участь у роботі асоціацій батьків учнів (*АМПА*), мають великий виховний потенціал. Вони дають можливість покращити співпрацю батьків з вчителями, полегшують виховні процеси, збагачують шкільне життя дітей.

Література

1. Колишкіна А.П. Теоретичні основи взаємодії школи та сім'ї у вихованні молодших школярів / А.П. Колишкіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання. – К., 2005. – Вип. 8, кн. 1. – С. 270-273.
2. Постовий В.Г. Педагогічні задачі і завдання для батьків / В.Г. Постовий. – К.: Радянська школа, 1989. – 189 с.
3. Родинно-сімейна енциклопедія / [В. Благінін, Н. Белкіна та ін.] За заг. ред. Ф.С. Арвата, П.М. Щербаня, Є.І. Коваленко – К.: “Богдана”, 1996. – 438 с.
4. Семиченко В.А. Психологія та педагогіка сімейного спілкування / В.А. Семиченко, В.С. Заслуженюк. – К.: Веселка, 1998. – 210 с.
5. Aguilar Ramos M.C. Familia y escuela ante un mundo en cambio / M.C. Aguilar Ramos // Revista contextos de educación. – 2002. – № 5. – P. 202-212.

6. Ibarra L. Educar en la escuela, educar en la familia. ¿Realidad o utopía? / L. Ibarra. – Ecuador: Universidad de Guayaquil, 2002. – 148 p.
7. Lacasa P. Familias y escuelas. Caminos de la orientación educativa / P. Lacasa. – Madrid: Visor, 1997. – 326 p.
8. Musitu G. La familia y la educación / G. Musitu, M.J. Cava. – Barcelona: Ed. Octaedro, S.L., 2001. – 223 p.
9. Núñez Cubero L. La escuela tiene la palabra / L. Nunez Cubero. – Madrid: PPC, 2000. – 114 p.
10. Núñez Cubero L. Relación familia-escuela. Fracaso escolar / L. Nunez Cubero // Educación familiar. Nuevas relaciones humanas y humanizadoras. Coord. Gervilla E. – Madrid: Narcea, 2003. – P. 121-131.
11. Oliva A. La familia y escuela: padres y profesores en Familia y Desarrollo humano / A. Oliva, J. Palacios. – Madrid: Ed Alianza, 2000. – 167 p.
12. Sánchez A. Relación Familia-Escuela / A. Sanches // Pedagogía Familiar. – Madrid: Narcea, 1999. – P. 69-84.
13. Sánchez García E. Familia y educación / E. Sanchez Garcia // Familia en un mundo cambiante. Coord. Borobio D. – Salamanca: Universidad Pontificia, 1994. – P. 387-414.
14. Saramona J. La educación en la familia y en la escuela / J. Saramona. – Madrid: PPC, 2000. – 265 p.
15. Cabrera J., Cantera D. Las actividades extraescolares: www.educacionfamiliar.org.
16. Ordoñez Sierra R. La familia y la escuela ante los nuevos estilos de vida familiar. – 2001 : www.educacionfamiliar.org.
17. Perdomo A.D., Martel H.D. El programa escuela familia: una experiencia de apoyo institucional a la relación escuela-familia. – 2002 : <http://www.romsur.com/edfamiliar>

Yanishevskaya Z. V., candidate of pedagogical sciences, assistant professor

FORMS OF INTERACTION BETWEEN FAMILY AND SCHOOL IN CONTEMPORARY SPAIN

Different forms of interaction between families and schools in modern Spain are studied in the article. The works of modern Spanish pedagogues, in which a great educative potential of parent-teacher co-operation is described, are analyzed.

It is evident that school is the basic institution of children's education outside the family, therefore there is a necessity of mutual help and co-operation between parents and teachers. Such ways of interaction of parents and schools are wide-spread in Spain: parents' participation in governing bodies of schools, meetings with a class supervisor, parent-teacher meetings, participation in associations of parents (AMPA). They have a great educative potential as they give an opportunity to improve co-operation between parents and teachers, facilitate educational process, enrich children's school life.

Key words: educative opportunities of family and school, governing bodies in school, class supervision, parent-teacher meetings, associations of parents, extra-class activity, organized by parents.